

משפט צדק

אינני זוכר מתי התחלתי לעבוד, אבל בגיל בית ספר תיכון כבר הייתי כוח עבודה שיש להתחשב בו. בבוקר, לפני בית ספר הייתי רותם את הסוס לעגלה, מביא את החלב למחלבה ואם צריך, לוקח כמה שקי אספקה – 50 קילוגרם כל אחד (תערובת קראנו לזה אז). כאשר הייתי חוזר מבית הספר היינו אוכלים צהרים, ארוחה ממש עם בשר עוף ותוספות. אחר כך הייתה שנת צהרים; כל הכפר היה ישן; אני הייתי יושב על המדרגות. אחר הצהרים הייתי יוצא עם אחי אורי לשדה לקצור ירק ולהביאו הביתה, או לעשב סלק שזה קשה לגב. באותם ימים חקלאות הייתה עדיין עתירת עבודה. את הפרות האכלנו בסלק בהמות, אותו היה צריך לשתול אחד אחד ולעשב סביב לכל אחד. חולבים היינו בידיים ואת התלתן קוצרים בחרמש אותו החזקנו... בידיים; בעבודות כאלה ילד בן 13-16 לא נופל מן הגדולים; בהרבה מקרים עולה עליהם; והמשק היה אותה אלה אותה כולנו עבדנו. אבל אחרי גיל 16 בא גיל 17 ואחריו גיל 18 ובגילים האלה הלימודים בראש. יום אחד ברתחת הוויכוח עם האבא (העריץ או הרואה את הנחוץ) כשעל הפרק עמדה השאלה האם פחות לעבוד ויותר ללמוד, אבא אמר: בוא נשאל את זכריה - המורה מן התיכון. וכך יצא שזכריה בא לשפוט ביננו. שמע את טענותיו של אבא, שמע את טענותיי, קימט את מצחו חשב וחשב ואז אמר: אם תארגן יותר טוב את זמנך תאחז בזה וגם מזה לא תנוח ידך. בקיצור, אני יכול את שניהם.